

Europa reforça la seva fortalesa

El setembre de 2020, la Comissió Europea presenta el Nou Pacte sobre Migració i Asil, un conjunt de mesures que estableixen el nou enfocament respecte a la migració des d'una perspectiva integrada.

La política migratòria ha estat en el centre del debat polític dins i fora de la Unió Europea en els darrers anys. S'ha utilitzat com una crida als nacionalistes i moviments, partits i governs de dreta, ha amenaçat la integritat de la UE i ha posat a prova la solidaritat entre els estats membres. Mentrestant, els migrants queden atrapats en el foc creuat. Durant el pic dels fluxos migratoris cap a la UE el 2015, les deficiències massives i les llacunes profundes del sistema de gestió de la migració van quedar al descobert de la manera més tràgica. Aquestes deficiències persisteixen i s'han aprofundit en els últims temps. Les condicions inhumanes dels migrants en els camps de refugiats a les portes de la Unió i el continu trànsit letal a la Mediterrània en són clars exemples.

En el moment que els migrants aconseguixen ingressar a la UE, s'enfronten a grans desafiaments d'inclusió, acceptació i accés als drets. En termes d'educació, ocupació i accés a serveis essencials, estan molt lluny dels ciutadans de la UE.

El nou pacte migratori europeu

La "crisi migratòria" de 2015, doncs, va exposar les fractures en la regla de la Unió Europea referent al procediment d'asil: el "sistema de Dublín". Aquesta

normativa col·loca la responsabilitat de les sol·licituds d'asil en els estats membres de primera entrada. Un fet que exerceix una forta pressió sobre les institucions de la majoria dels estats membres del sud i demostra la incapacitat, d'alguns, i la manca de voluntat, dels altres, per manejar tals arribades. A més, plasma els procediments d'asil dispers entre els estats.

Gairebé cinc anys després, el 23 de setembre de 2020, la Comissió Europea (CE) va presentar el "Nou Pacte sobre Migració i Asil"¹, que descriu els objectius de les polítiques de la UE en l'àmbit de l'asil i la migració per als propers cinc anys. Un pacte amb una clara intenció d'agilitzar el procés d'asil i abordar els desequilibris en les càrregues dels estats membres relacionades amb l'arribada de migrants. Així, la CE fa un primer pas per trencar l'estancament en les negociacions interinstitucionals presents des de 2016.

Aquest document es basa en tres principals pilars: un procediment millor i més ràpid, un conjunt de normes fermes sobre la solidaritat dins la pròpia UE i, finalment, una major protecció en les fronteres amb Frontex.

¹ CE. (2020). *Comunicación de la comisión al parlamento europeo, al consejo, al comité económico y social europeo y al comité de las*

regiones relativa al Nuevo Pacto sobre Migración y Asilo. Comisión Europea.

*Un grup de refugiats sirians en una pastera prop de la platja de l'illa grega de Kos després de creuar el mar Egeu, des de Turquia fins a Grècia.
Yannis Behrakis / Reuters*

Un equilibri menys controvertit entre la solidaritat i la responsabilitat

La totalitat d'aquests sis punts posa en relleu, segons Nadia Petroni, del European Politics and Policy (EUROPP) del London School of Economics and Political Science (LSE), el que ella defineix com el camí o l'estratègia adoptada per la UE:

“El nou pla consolida l'estratègia de la UE per prevenir la migració irregular, en lloc de garantir que les polítiques d'asil i migració es regeixin pel principi de solidaritat i repartiment just de responsabilitats. Això és més visible en l'enfocament en millorar el retorn dels sol·licitants d'asil fallits i enfortir

el paper de Frontex, particularment en les operacions de retorn”.²

Una crítica que s'afegeix a la dels Estats membres fronterers com Grècia, Espanya, Itàlia i Malta, països més exposats i, per tant, els més aclaparats per la gestió dels fluxos migratoris en el seu territori que demanen més "solidaritat" en la gestió de la migració massiva³. De fet, en una declaració conjunta, els ministres d'Interior i Migració de Grècia, Itàlia, Espanya, Xipre i Malta van manifestar després de la reunió a Atenes del passat 20 de març que, "en el seu format actual, el pacte no brinda suficients garanties als estats membres de primera línia"⁴.

² Petroni, N. (2021). *The EU's Pact on Migration and Asylum will do little to ease the pressure on southern member states*. European Politics and Policy.

³ Smith, H. (2021). *EU's southern states step up calls for 'solidarity' in managing mass migration*. The Guardian.

⁴ Manifest dels ministres d'Interior i Migració de Grècia, Itàlia, Espanya, Xipre i Malta en una declaració conjunta després de la reunió a Atenes del passat 20 de març.

L'executiu de la UE ha abandonat la idea de quotes obligatòries de refugiats que van resultar altament tòxiques el 2015 i pretén evitar que alguns països reticents a rebre persones incompleixin els seus compromisos de contribuir a l'atenció dels migrants.

Aquest nou sistema desplaça les seves polítiques cada vegada més cap a la dimensió exterior. Tal com explica Petroni, tot i l'èmfasi de la Comissió en eines flexibles per ajudar els estats membres que enfronten desafiaments migratoris, no s'esmenta la creació d'un mecanisme de reubicació permanent per distribuir als sol·licitants d'asil a tota la UE. La responsabilitat de l'asil, per tant, roman, una vegada més, en el primer estat d'entrada irregular, el que implica que el Pacte afavoreix als estats membres que estan més protegits de l'entrada irregular directa. Uns països ubicats a l'Europa de l'Est principalment que, en la majoria d'ocasions, són reticents a acceptar migrants, com són els casos de Polònia, Hongria i Àustria. En conseqüència, el Pacte no respon a les realitats migratòries sobre el terreny, és a dir, no respon a les necessitats dels països més afectats per la migració irregular ja esmentats.

Aquesta aposta, però, és una clara demostració de la recerca de la UE per a buscar un nou equilibri menys controvertit entre la solidaritat i la responsabilitat. Per la seva banda, Alberto Horst Neidhardt, analista del programa europeu de diversitat i migració de l'European Policy Centre, que entén que el pla busca "complaure els estats membres de línia dura amb major flexibilitat i al mateix temps considerant les necessitats dels països de primera línia". Així doncs, aquest pla busca l'equilibri entre fer partícips als països de l'Europa de l'Est i conciliar la pressió migratòria dels països d'entrada.

Un puzzle complex on cada país i els seus interessos esdevenen una peça que pot acabar sent angular en el devenir d'aquest pla. De fet, es preveu

aplicar-lo el 2023, però després de gairebé nou mesos des de la seva presentació, les esmenes, crítiques i modificacions, segueixen estant en l'ordre del dia. La implementació està en *stand by*.

Des de la Comissió, però, celebren que finalment trenquen amb la norma de "el primer país d'arribada és el responsable de les sol·licituds d'asil" com estableix el Conveni de Dublín per als refugiats (1990). Segons explicava la pròpia presidenta de la CE, Ursula Von der Leyen, els que arribin seran assignats a països en funció dels seus vincles familiars, el seu historial d'educació o treball, o segons si gaudeixen d'un visat expedit per un Estat membre, la qual cosa disminuiria la càrrega excessiva per als països del sud. Una visió que, com ha quedat demostrada, no és compartida en certs sectors intel·lectuals ni en les nacions mediterrànies.

Tal com assegura el periodista Felipe Manchón en una anàlisi a l'Institut Espanyol d'Estudis Estratègics (IEEE), amb aquesta proposta "la Unió Europea ha prioritzat els retorns i el blindatge de les seves fronteres enfront de l'establiment de noves possibilitats d'entrada legal. Aquestes últimes podrien tenir com a resultat el tancament d'algunes de les vies migratòries més perilloses i un fre a les xarxes de tràfic de persones"⁵.

Un recorregut complex, una evolució amb pocs resultats

La política migratòria europea va començar a elaborar-se el 1999 i ha evolucionat des de llavors, però també s'ha vist frenada per la tendència a veure la immigració com una amenaça i les reticències dels governs a cedir les seves competències en aquest assumpte. Vint anys després, la immigració i l'asil segueixen sent la peça inacabada de l'espai de llibertat, seguretat i justícia de la Unió Europea.

⁵ Manchón, F. (2020). *The Pact on Migration and Asylum, a new opportunity for Europe?* Instituto Español de Estudios Estratégicos.

Quan el 1995 es va inaugurar l'espai Schengen, que permet llibertat de moviments als ciutadans dels països participants, els seus governs van veure la necessitat de reforçar el control de les fronteres externes i regular els fluxos de migrants. Així va començar el recorregut cap a la política europea d'immigració i asil, gestada el 1999 i que ha avançat amb diferents programes fins ara.

Conveni de Dublín

Ara bé, el fracàs de la configuració actual de la política migratòria de la Unió Europea s'identifica amb el Conveni de Dublín. El conveni vigent és el III⁶, del 2013, substituït del II, adoptat el 2003. Ambdós, amb uns fonaments molt arrelats al Conveni de Dublín de 1990. Malgrat aquestes dues reformes el 2003 i 2013, no s'ha abordat l'aspecte més conflictiu: el país d'entrada d'un sol·licitant d'asil és responsable d'examinar la seva sol·licitud d'asil. Un sistema de "punts calents" dirigit a millorar la capacitat d'acollida dels estats membres, però que finalment va resultar ser un dels punts més febles de la política migratòria de la UE, condemnant milers de migrants a condicions de vida inhumanes.

Després del fracàs del Conveni de Dublín, la Comissió Europea posa sobre la taula un pacte migratori el setembre de 2020.

Un pacte per acabar amb la vergonya de la solidaritat europea

La situació actual a Europa pel que fa a la migració és molt diferent de la de fa cinc anys i la Comissió Europea apel·la precisament a aquest fet. No obstant això, les arribades de migrants i refugiats a través de les rutes del mar Mediterrani cap a Europa segueixen sent constants: més de 16.000 persones han arribat a les costes europees fins a març de l'any 2021 i més de 450 persones han desaparegut o mort en l'intent, segons l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats⁷.

Per això, les organitzacions humanitàries demanen una ràpida solució basada en la "humanitat i generositat" per a la migració, que realment solucionin les problemàtiques dels refugiats encallats durant anys en els improvisats campaments que són, per a molts, la vergonya de la "solidaritat" europea.

Júlia Oliveras Aumedes,
equip d'ANUE

Referències:

CE. (2020). *Comunicación de la comisión al parlamento europeo, al consejo, al comité económico y social europeo y al comité de las regiones relativa al Nuevo Pacto sobre Migración y Asilo*. Comisión Europea.

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:85ff8b4f-ff13-11ea-b44f-01aa75ed71a1.0012.02/DOC_1&format=PDF

Chadwick, L. & Montalto, L. (2020). *What is the EU's new migration pact and how has it been received?* Euronews. <https://www.euronews.com/2020/09/24/what-is-the-eu-s-new-migration-pact-and-how-has-it-been-received>

⁶ Regulation (EU) no 604/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013.

⁷ UNHCR. (2021). *Europe situations: data and trends - arrivals and displaced populations (march 2021)*. The UN Refugee Agency.

Manchón, F. (2020). *The Pact on Migration and Asylum, a new opportunity for Europe?* Instituto Español de Estudios Estratégicos.

https://www.ieee.es/Galerias/fichero/docs_opinion/2020/DIEEEO152_2020FELMAN_migraciones-ENG.pdf

Martín, M. (2021). *Los países del Mediterráneo redoblan la presión contra el pacto migratorio de Bruselas.*

El País. <https://elpais.com/internacional/2021-03-20/los-paises-del-mediterraneo-redoblan-la-presion-contra-el-pacto-migratorio-de-bruselas.html>

Ministerio del Interior. (2021). España, Italia, Grecia, Chipre y Malta reclaman a la UE que garantice un reparto equitativo de la responsabilidad en materia migratoria. Gobierno de España.

http://www.interior.gob.es/ca/prensa/noticias/-/asset_publisher/GHU8Ap6ztgsg/content/id/13064451

Petroni, N. (2021). *The EU's Pact on Migration and Asylum will do little to ease the pressure on southern member states.* European Politics and Policy. <https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2021/01/06/the-eus-pact-on-migration-and-asylum-will-do-little-to-ease-the-pressure-on-southern-member-states/>

Redacció. (2020). *¿Qué es el Convenio de Dublín?* El Orden Mundial. <https://elordenmundial.com/que-es-el-convenio-de-dublin/>

Regulation (EU) no 604/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02013R0604-20130629>

Sardiña, M. (2020). *Europa propone un nuevo plan migratorio basado en la "solidaridad obligatoria", sin cuotas.* France 24. <https://www.france24.com/es/20200923-europa-propuesta-plan-migraci%C3%B3n-cuotas>

Smith, H. (2021). *EU's southern states step up calls for 'solidarity' in managing mass migration.* The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2021/mar/21/eus-southern-states-step-up-calls-for-solidarity-in-managing-mass-migration>

UNHCR. (2021). *Europe situations: data and trends - arrivals and displaced populations (march 2021).* The UN Refugee Agency. <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/86420>

Publicat per:

**Associació per a les
Nacions Unides
a Espanya**
United Nations Association of Spain

Amb el suport de:

**Generalitat
de Catalunya**

L'ANUE no fa necessàriament com a seves les opinions expressades per els seus col·laboradors.